

คติของนักพูด

และ

คนดี มาจากไหน ?

ของ

พระราชเวที คุณหมอกฤษ์ตรีพยาทราม

พิมพ์แจกเบเนมิตตพุด

ในคราวประชุมกรรมการตรวจประโยค

นักธรรม และธรรมศึกษาชั้นตรี มณฑลราชบุรี

ณวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๔๘๐

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ทรงธรรม

ถนนติวานนท์ ตำบลตดุดิต อำเภอวัดเบญจมบพิตร พระนคร

คำนำ

เรื่อง "คติของนักพูด" ได้เขียนไว้แต่ พ.ศ. ๒๔๗๗ ส่วนเรื่อง "คนดีมาจากไหน?" ได้เขียนขึ้นในศักราชเอง ความมุ่งหมายในการเขียนเรื่องทั้งสองนี้ เรื่องแรกมุ่งให้เป็นคติเตือนใจของนักพูด และนักเขียน ส่วนเรื่องหลังมุ่งให้เป็นคติเตือนใจให้สำนักคิดและพิจารณาให้เห็นความจริงในเรื่องของการกตและการชม เพราะคนที่อยู่ในโลกย่อมต้องประดังการกตการชมอยู่เสมอ ถ้าไม่พิจารณาให้เห็นคุณและโทษของสิ่งที่เราต้องผ่านพบอยู่เสมอ ก็นับว่าเป็นคนงมงายมากที่สุด และจะหาความสงบใจได้ยาก เห็นว่าเรื่องทั้งสองนี้ อาจมีประโยชน์แก่ผู้อ่านทั่ว ๆ ไปบ้าง จึงได้รวมพิมพ์ขึ้น เพื่อแจกเป็นมิตต์ฟรี ในคราวประชุมกรรมการตรวจประโยชน์กธรรมและธรรมศึกษาศูนย์ มณฑลราชบุรี ครั้ง ซึ่งจะได้อริเริ่มตรวจแต่วันที่ ๒๗ ธันวาคมนี้เป็นต้นไปจนกว่าจะเสร็จ.

ขอขอบใจท่านทั้งหลายทั้งเจ้าคณะ กรรมการ
และผู้ช่วยเหลือในกิจการ เนื่องในการตอบและการ
ตรวจประโยคนักธรรมนี้ให้สำเร็จไป โดยเรียบร้อย
การตอบนักธรรมนี้ ท่านจัดให้มีขึ้นเพื่อความเจริญ
แห่งพระศาสนาและคณะสงฆ์ ท่านผู้ได้ช่วยกันทำ
การนี้ จึงชื่อว่าได้ช่วยกันทำความเจริญแก่พระศาสนา
และคณะสงฆ์ด้วยน้ำหนักหนาแรง ซึ่งควรปลื้มใจว่า
ชีวิตของเรามีประโยชน์แก่หมู่คณะ ไม่ผ่านไปเสีย
เปล่า เข้าในคำกลอนตอนใจของท่านบูรพาจารย์
ผู้หนึ่งที่ว่า “ถึงเหนื่อยยากแล้วเหนื่อยหาย แต่เครื่อง
หมายความดียังมีอยู่.”

พระราชเวที

วัดมกุฏกษัตริยาราม

๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๐

คนทุก
จำเป็นมั่งค
เข้าใจต่อก
ถึงร่วมช
เราจะใช้
พูด ถ
อยู่เพียงใ
เด็กพูดได้
ใดๆ ในโ
พูด ข
เป็นอย่าง
พดุมคว
ผิดวิสัย

การ
การ
ร้อย
เวณ
นทำ
สนา
จว่า
เดี่ยว
ารย
รื่อง

คติของนักพูด

คนทุกชาติทุกภาษาย่อมรู้จักพูด เพราะมีความ
จำเป็นบังคับให้พูด ความจำเป็นนั้นคือการทำความ
เข้าใจต่อกัน ในระหว่างคนร่วมหม่อมร่วมคณะกันตลอด
ถึงร่วมชาติร่วมประเทศ และการทำความเข้าใจกัน
นี้เราจะใช้วิธีอื่นก็ได้ แต่ไม่ดีและไม่สะดวกเท่าการ
พูด ถ้ามนุษย์ยังปรารถนาจะทำความเข้าใจต่อกัน
อยู่เพียงใดแล้ว ก็จำเป็นแท้ที่จะต้องพูดกัน จะ
เลิกพูดเสียมิได้เพียงนั้น เพราะฉะนั้น จึงไม่มีกฎหมาย
ใด ๆ ในโลกห้ามการพูด มีแต่ให้เสรีภาพในการ
พูด ข้อนี้แสดงให้เห็นว่ามนุษย์เรารู้ค่าของการพูด
เป็นอย่างดี แม้ในพระพุทธศาสนาที่ห้ามการประ
พจน์ผิดวิบัติ คือถือการไม่พูดกันเป็นพรต เพราะ
ผิดวิสัยมนุษย์.

แต่ตั้งได้มีคุณมาก ตั้งนั้นก็มิโทษมาก เหมือนกัน
 ถ้าไม่รู้จักใช้ การพูดก็เช่นเดียวกันมีคุณอนันต์ก็ยอม
 มีโทษมหันต์ เพราะฉะนั้น การพูดจึงต้องมีจำกัดให้
 อยู่ในวงแห่งประโยชน์ คือเมื่อพูดแล้วต้องให้ดำเร็จ
 ประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน ไม่เป็นการหักรานประ-
 โยชน์ของผู้ใด รวมทั้งตัวผู้พูดด้วย นี้เป็นหลักสำคัญ
 ของการพูด.

ในสมัยใด คนไม่รู้จักจำกัดการพูดของตนให้อยู่
 ในวงแห่งประโยชน์ และการพูดนั้นอาจเป็นทางมา
 แห่งความเดือดร้อนแก่ประชุมนั้น ในสมัยนั้น การพูดก็
 เพียงแต่ต้องถูกจำกัดว่า อย่างนี้ควรพูด อย่างนี้ไม่
 ควรพูด แต่การที่จะรู้อะไรควรพูดอย่างไรไม่
 ควรพูดนั้น จะถือเอาความเห็นของเอกชนเป็นประ-
 มาณยอมไม่ได้ ต้องถือเอาความเป็นธรรม และ
 ประโยชน์ในหมู่มชนเป็นประมาณ เพราะภูมิธรรมและ
 ความเข้าใจในภาษาของคนไม่เสมอกัน ถ้าจะพูดให้

ดำเร็จ
 ธรรม
 คนจึง
 จะทรง
 พอดสม
 ศัยหย
 ก็ทรง
 แล้ว
 สุจริต
 สุจริต
 ยิง ๆ
 ให้เหม
 ที่จะพ
 ในกร
 ของค

ดำเนินประโยชน์กันจริง ๆ ก็ต้องพูดให้เหมาะแก่ภูมิ
 ธรรมของคนนั้น ๆ และต้องให้พอดีสมควรแก่รูปของ
 คนจึงจะเข้าใจกันได้ แม้พระบรมศาสดาของเรา
 จะทรงแสดงธรรมตั้งต่อประชาชน ก็ทรงสอนให้
 พอสมควรแก่ภูมิธรรมและอนุรูปแก่คน เช่นคนที่มัวชยา
 ศัยหยาบคาย ยินดีในการประพาศทุกจริต พระองค์
 ก็ทรงแสดงโทษของทุกจริตให้เห็น เพื่อให้เห็นโทษ
 แล้วงดเว้นด้วยตนเอง ส่วนผู้มีอชยาศัยประณีต รัก
 สุจริตยินดีในสุจริต พระองค์ก็ทรงแสดงคุณของ
 สุจริตให้เห็น เพื่อให้เข้าใจหาญรื่นเริงในการทำดี
 ยิ่ง ๆ ขึ้นไป การพูดจะให้ดำเนินประโยชน์ ต้องพูด
 ให้เหมาะแก่คนที่ต้องพูดด้วยเช่นนี้ จึงเป็นการยากยิ่ง
 ที่จะพูดให้เหมาะแก่อชยาศัยของคนทั่วไป ผู้ที่ฉลาด
 ในกระบวนการพูดให้ดำเนินประโยชน์ สัมความมุ่งหมาย
 ของตนและของหมู่ได้ จัดว่าเป็น "นักพูด" ที่ดี.

ขรรมนักพูดที่ดีนั้น ย่อมรู้จักลักษณะของวาจา
 ที่ควรพูดและไม่ควรพูด ย่อมรู้จักกาลและเทศะที่
 ควรพูดหรือไม่ควรพูด ไม่เพียงพุดมีเหตุผลแต่ก็เป็น
 พอ แม้มันเหตุผล แต่ยังไม่ถึงกาลที่ควรจะไปพูด
 เข้าก็ไร้มืด เพราะฉะนั้น นักพูดจะต้องพึงเด็งถึง
 ประโยชน์ของการพูดเป็นใหญ่ ไม่พูดพร่ำเพรื่อไป
 เป็นคติของนักพูดประการหนึ่ง.

ท่านว่าพูดดีเป็นเงินเป็นทองพูดไม่ดีเสียเงินเสีย
 ทอง ในข้อนี้ถ้าหมายความว่าพูดดีได้แก่พูดไพเราะ
 พูดไม่ดีได้แก่พูดหยาบคาย ก็มีตัวอย่างที่รู้จักกันอยู่โดย
 มาก เช่นดาพราหมณ์เจ้าของโคนันทิวิศาด คาแก้ว
 ค่าของการพูดหยาบคายและพูดไพเราะ เพราะโค-
 นันทิวิศาดเป็นครูสอนแก่ให้รู้ว่า อย่าว่าแต่มนุษย์เลย
 แม้สัตว์ดิรัจฉานก็ไม่ชอบวาจาหยาบคาย.

แต่ก็น่าคำนึงอยู่บ้าง สำหรับคนหน้าด้านไม่มีมาย
 าย ถ้าเรามีหน้าที่พูดเพื่อรักษาประโยชน์ของหมู่

และเรา
 จะเข้าไป
 โยชน์ข
 ของคน
 เราต้อง
 เหมาะ
 หยาบค
 เขาคง
 อยู่แต่
 จึงจะดี
 ที่
 เพราะ
 คำที่ว่า
 กระบ
 เดียง
 ประโย

และเราก็ได้พูดพอจะเข้าใจกันได้ แต่เขาไม่พยายามจะเข้าใจ เราจะทำอะไร จะนั่งเฉยหรือก็จะเฉยประโยชน์ของหมู่ ถ้าจะใช้ถ้อยคำรุนแรงก็เสียวจีกรรมของตัวเอง เป็นการเข้าเนื้ออยู่มาก เมื่อเป็นเช่นนั้นเราต้องตามแต่ใจדםแต่ใจพระบรมศาสดาคือต้องพูดให้เหมาะแก่อัชฌาศัยของคน การพูดจึงไม่เป็นหมิ่น คนหยาบคายน้าด่าน จะแแต่ดงอันดั่งดั่งของสุจริตให้ฟัง เขาคงไม่ปลงใจเขื่อง่าย ๆ เพราะเขานิยมทุกจริตอยู่แล้ว ต้องแแต่ดงโทษของทุกจริตให้เห็นประจักษ์ จึงจะระใจ ๕ เป็นคติของนักพูดอีกประการหนึ่ง.

ท่านว่า “คติตรงก็เพราะปาก ออกจากตรงก็เพราะปาก” ในข้อนี้มีตัวอย่างอยู่มาก ตัวอย่างของคำที่ว่านี้ ก็คือ ท่านสุนทรภู่ ซึ่งเป็นกวีผู้ปากเอกในกระบวนกลอน เรื่องนี้แแต่ดงให้เห็นว่านักพูดย่อมต้องเฉยงภัยอยู่มากทีเดียว ในการที่มุ่งจะพูดให้ดังเร็วประโยชน์ แต่ถ้าจะมีกตัญญูก็จะเป็นนักพูดไม่ได้

เพราะฉะนั้น จึงมีผู้ภักดีของนักพูดเกิดขึ้นใหม่บท
หนึ่งว่า “ถ้ากตัญญูก็อย่าพูด พูดแล้วไม่ต้องกลัว.”

ข้อสำคัญของการพูดให้คนปลื้มอกปลื้มใจ และให้คำ
พูดของคนสำเร็จประโยชน์นั้นอยู่ที่ความระมัดระวัง เมื่อ
ได้ระมัดระวังรอบคอบแล้วเห็นว่าสมควรพูด เพราะพูด
แล้วต้องสำเร็จประโยชน์แก่คนแก่หมู่ ไม่เป็นหมิ่น
เสียเปล่า เช่นไม่ควรพูด แม้จะกตัญญูกลายเป็นอย่างอื่น
ไป ก็ควรระมัดระวังมากกว่าสติ เพราะเราได้ทำเต็มความ
สามารถของเราแล้ว เกิดเป็นคนต้องรู้จักผิด ถ้าใคร
ไม่มีผิดก็ไม่ใช้คน แต่จะเป็นอะไรนั้นแล้วแต่ใครจะ
ตัดสินในฐานะ นี่ก็เป็นคติของนักพูดอีกประการหนึ่ง.

แต่ความไม่ผิดนั้นแหละเป็นความดีได้ดี ได้แก่
ไม่ผิดคือไม่พลาดจากประโยชน์ที่เรามุ่งหมาย ไม่ผิด
ต่อกฎธรรม และไม่ผิดต่อกฎหมาย ความไม่ผิดใน
หลักธรรมประการนี้นักพูดจำต้องรักษาอย่างเคร่งครัด
ถ้าเข้าไปในหลักธรรมประการนี้แล้ว แม้จะมีการผิด

เพราะ
นั้นไม่
กันทุก
มุ่งหม
จะว่า
ภาษา
เป็นใ
จึงเป

เพราะไม่เข้าใจกันเกิดขึ้น ซึ่งยากที่ใครจะ บังคับกันได้
 นั้นไม่ใช่สิ่งที่ควรคำนึง เพราะการเข้าใจผิดย่อมมีด้วย
 กันทุกคน นักพูดมีหน้าที่พูดให้เขาเข้าใจถูกต้องตามความ
 มุ่งหมายของตน แต่เขากลับเข้าใจผิดเกิดผลร้ายขึ้น
 จะว่าเขาไม่รู้ภาษาคนก็เป็นได้ หรือจะว่าผู้พูดใช้
 ภาษาคนไม่เป็นจึงไม่พอจะทำให้เขาเข้าใจ ก็อาจ
 เป็นได้ เพราะฉะนั้น การที่พูดให้ชัดเจนให้เข้าใจง่าย
 จึงเป็นคติของนักพูดอีกประการหนึ่งฉะนั้น

คนที่ มาจากไหน ?

มนุษย์ทุกคนตกอยู่ในห้วงแห่งความอยาก ถูก
กระแสแห่งความอยากพัดพาให้กระเด็นออกกระเด็นไป
โดยประการต่าง ๆ ความอยากนั้นเด่า ก็มีหลาย
หลายอย่างที่ จะพรรณนาให้ครบถ้วน เช่นอยากเป็นคน
มั่งมี อยากเป็นคนมีชื่อเสียงมีหน้ามีตา อยากเป็น
คนใหญ่คนโต อยากมีรายได้มาก ๆ อยากเป็นนัก
ปราชญ์ อยากเป็นผู้ดำเริ่จ อยากเป็นผู้ชนะ อยาก
ให้ชนทั้งปวงยกย่องสรรเสริญ และอยากเป็นคนดี
กว่าคนทั้งปวง เหล่านี้เป็นต้น ด้วนเป็นเหตุที่ออกจน
หม่อมมนุษย์ให้วุ่นวายปั่นป่วนไม่สงบอยู่ได้ทั้งนั้น แต่
เมื่อรวมกันแล้วจะเพาะใจความสำคัญแล้ว ก็คือ ทุก
คน อยากดี ไม่เด้ออกว่าทางใด ถ้าเขานิยมกันว่าดี
แล้วเป็นของอยากทั้งนั้น แต่ความเป็นคนดีดั่งกับที่

อยาก หาได้สำเร็จมาแต่ความอยากได้อย่างเดียวไม่
ยอมสำเร็จมาแต่ความพากเพียรพยายามกระทำดีกัน
จริง ๆ ไม่ใช่ดีที่ว่าทำพอกันเขาว่า คนอยากดีมี
คาดคิด แต่คนทำดีมีน้อย เพราะฉะนั้น คนที่คิดดีมี
กับที่อยากจึงมีน้อย คนที่อยากดีแล้วพยายามทำ
ความดี ย่อมเป็นคนดีอยู่เสมอทุกขณะที่ทำความดี
คนเช่นนั้นว่ามีประโยชน์แก่ตัวเอง และนับว่ามี
ประโยชน์แก่หมู่คณะประเทศชาติ เพราะ การทำความดี
เป็นการช่วยตัวเองให้มีความสุข และไม่เป็นการ
เบียดเบียนเพื่อนกันให้เดือดร้อน แต่กลับเป็นการ
เกื้อกูลแก่หมู่คณะทำหมู่คณะให้มีกำลังตั้งมั่น ฝ่าย
คนที่อยากดี แต่ไม่พยายามทำความดี ไม่มีทางที่
จะดีได้ คนเช่นนั้น ช่วยตัวเองก็ไม่ได้ ทั้งไม่มีประ-
โยชน์แก่หมู่คณะ เป็นภาระเครื่องถ่วงคนดีให้พลอย
รำคาญหนักใจไปด้วย ถ้าคนเช่นนั้นมากในหมู่ใด
หมู่นั้นก็ไม่เจริญ มีแต่เสื่อม เพราะฉะนั้น คนที่

อยากดี
ก่อน
คนดีแ
เพราะ
ความ
ทำคว
ค
อยู่ใน
วัดพิ
เพราะ
ความ
ดีมา
เห็น
ชนพร
รู้จัก
ทั้งที่

อยากดี จึงยังไม่ใช้คนดี ที่ควรปรารถนาสำหรับหมู่คน
 ก่อน เพราะไม่ทำหมู่ให้ดีขึ้น ส่วนคนทำดีนับว่าเป็น
 คนดีแท้ และเป็นคนที่ควรต้องการปรารถนาของหมู่
 เพราะมีประโยชน์แก่หมู่ ช่วยทำหมู่ให้เจริญ รวม
 ความว่า "คนดี ไม่ใช่เพราะอยากดี คนดี เพราะ
 ทำความดี."

ความอยากดี เป็นของธรรมดาสามัญ มีประจำ
 อยู่ในอักษาศัยของคนทั่วไป เราจะถือเขาเป็นเครื่อง
 วัดพิสูจน์คนว่าดียังไม่ได้ เพราะยังไม่มีผลดีเกิดขึ้น
 เพราะความอยากดีนั้น ส่วนการทำดี ต้องอาศัย
 ความอดทน ความกล้าหาญ และความพยายาม
 ต่อมาเสมอ เป็นการที่ค้ำผ่านความยากลำบาก
 เห็นอภัยเห็นขยใจพร้อมกันไป แต่ยอมมีผลดีเกิด
 ขึ้นพร้อมกันไปในขณะที่ทำที่เดียว คือผู้ทำดี ย่อม
 รู้ดีก็มีใจ บัดนี้ใจว่าเรากำลังทำความดี เมื่อทำดี
 ถึงที่สุด คือสำเร็จกิจ มีความสุขความเจริญเป็นผล

ก็ยอมบั้นเชิงใจยิ่งขึ้น เพราะมองเห็นตัวเองเป็นผู้
 ดำรงกระทำความคิดดำริๆ ยังประโยชน์สุขให้เกิดขึ้น
 แก่ตนและแก่หมู่คณะของตน แต่ว่า ความดียอม
 เกิดขึ้นพร้อมกับการกระทำที่เดียว ไม่ต้องรอความ
 ดำริจริงๆ เพราะฉะนั้น คนดีจึงเกิดพร้อมกับการทำดี
 และยังทำความดีมากขึ้นเพียงไร ก็ยิ่งเป็นคนดีมาก
 ขึ้นเพียงนั้น

ก็จะไรเด่าเป็นความดี ? โอ ! ความดีมีมาก
 ยากที่จะ บรรยายให้จับด้วยเวลา และหน้ากระดาษ
 เพียงเล็กน้อย แต่เมื่อพูดแต่ใจความแล้ว ก็คงได้
 ความว่า “ การใดที่ทำลงไปแล้ว ไม่ทำตัวเองและ
 ผู้อื่นให้ต้องทุกข์ร้อน แต่กลับทำให้อยู่เย็นเป็นสุข
 การนั้นแหละเป็นความดี ”

คนอยากดี และมุ่งจะทำความดี จำเป็นต้อง
 รู้จักความดีก่อน ไม่เช่นนั้นักทำไม่ถูกความดี เพราะ
 ฉะนั้น การรู้จักความดี จึงเป็นของควรเริ่มต้นด้วย

ขาดไม่
 ความช
 ทกวน
 ๕ ๒
 ทงน
 ค
 รุจกค
 ๒
 ขนนิย
 ไป น
 เข้าต
 ผิตคว
 ๒
 ขนที่ด
 และโท
 เป็นคว
 ความ
 เป็นเค
 และที่

ขาดไม่ได้ของผู้มุ่งทำความดี เพราะเหตุว่า คนที่ทำความ
 ความชั่วโดยดำคณฺณคิดว่าเป็นความดี มีคาคัดดินอยู่ใน
 ทุกลมันต์ ส่วนของคการณฺณดำคณฺณคือความรู้จักดี
 ๕๕ ถ้ารู้จักดีอยู่แล้ว ที่ไหนจะฝนทำชั่ว.

ความรู้จักดีนั้น แบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นคน
 รู้จักตามความนิยมของประชุมชน คือดังใดประชุม
 ชนนิยมว่าดีก็รู้ว่าดีตามไป และพยายามทำตามกัน
 ไป เพราะต้องการทำในทางที่เขานิยมกัน มิฉะนั้น
 เข้าดีมาคมกับเขาไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีใครเห็น อาจทำ
 ผิดความนิยมไปก็ได้ เพราะไม่หยิ่งเห็นคุณและโทษ
 ชั้นที่สอง รู้จักโดยเหตุผล คือ รู้โดยหยิ่งเห็นคุณ
 และโทษว่า นี่เป็นความดี เพราะมีคุณอย่างนี้ นี่
 เป็นความชั่ว เพราะมีโทษอย่างนี้ ความรู้ชั้นนี้เป็น
 ความรู้ถูกความดีจริง ๆ เป็นเครื่องช่วยตัวได้ คือ
 เป็นเครื่องปลดปล่อยให้อาจหาญ ทำความดีทั้งในที่ลับ
 และที่แจ้ง คนที่มีความรู้ชั้นนี้แล้ว หาได้ทำความดี

ด้วยมุ่งจะอวดคนอื่นไม่ ย่อมทำความดีด้วยเห็นว่าเป็นความดีจริง ๆ คนเช่นนี้แหละที่ควรรับรองว่าเป็นอาวชน คือคนที่เจริญแล้ว นอกจากนั้นไม่ควรรับรองเลยทีเดียว.

ความจริงดี คืออาศัยการเทียบกับสิ่งที่ตรงกันข้าม คือชั่ว ถ้าไม่มีชั่วเป็นเครื่องเทียบให้เห็นต่างก็รู้จักได้ยากทีเดียว เพราะฉะนั้น ความจริงดี จะต้องมีความชั่ว เป็นคู่เทียบเสมอไป ด้วยเหตุนี้ด้วยกัน จึงเป็นสิ่งที่จำต้องรู้จักพร้อมกันไป การรู้จักดีและชั่วนั้น เราเริ่มต้นด้วยการติและการชมก่อน คือว่า ตั้งแต่เรายังเป็นเด็กเล็ก ยังไม่รู้เที่ยงดำ เราประพฤติตามอำเภอใจ คืออยากทำอะไรก็ทำตามใจ ชอบอะไรก็จะเอาให้ได้ โกรธขึ้นมา ก็แสดงฤทธิ์ไปต่าง ๆ อาการเหล่านี้ล้วนแต่แสดงความเป็นพาล ความเป็นผู้คนอื่นโดยประการทั้งปวง เราจะทิ้งความเป็นพาลเหล่านี้เสียได้โดยดำดัม

ก็เพราะ
ทำ ค
ไม่ตี ;
ฉ
ฉ
เห็นมา
เราให้
เป็นเด็ก
ไม่ตี
คนว่าง
น่ารัก
เราก็รู้
เราชอบ
เราชอบ
เราเรียน
ที่เขา
เราเริ่ม

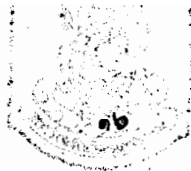
เห็นว่า
 ว่าง ว่า
 ใจ ไม่
 ทรงกัน
 หันต่าง
 ดี จะ
 ยเหตุ
 การ
 การชม
 ยังไม่รู้
 ยากทำ
 เรช
 หมดคง
 การทง
 ยดำคัม

ก็เพราะมีผู้ใหญ่คอยติอยู่ว่าไม่ดี คอยห้ามมิให้กระ-
 ทำ คอยปรามปรามเมื่อคิดตั้งขึ้นกระทำ เราจึง
 ไม่ได้ คือรู้จักชดและเวนชด มาตั้งแต่เด็กจนถึงทุก
 วันนี้ ก็เพราะการติชดของผู้อื่น ซึ่งเราได้ฟังได้พบ
 เห็นมา เพราะฉะนั้น การติจึงเป็นดังที่มุกุณ ช่วย
 เราให้เป็นคนดีขึ้นเรื่อยมาตั้งแต่เราเป็นเด็ก ๆ เมื่อ
 เป็นเด็กเราทำอะไรที่เป็นความดี เช่นเป็นคนว่าง่าย
 ไม่ดีอ แม้เราไม่รู้ว่าเป็นความดี ผู้ใหญ่ก็ว่าเราเป็น
 คนว่าง่ายไม่คิด เป็นความดี ชมเราว่าเป็นเด็กที่
 น่ารัก เพราะเป็นคนดีที่ว่าอ่อนน้อมง่ายด้นเป็นชาติ
 เราก็อธิว่าความเป็นคนว่าง่ายไม่คิดเป็นความดี และ
 เราชอบทำความดีทุกอย่างที่เราว่าเป็นความดี เพราะ
 เราชอบให้เขาชม ไม่ชอบให้ใครติ เมื่อเราเป็นเด็ก
 เราเรียนรู้ความดีด้วยการชมของผู้อื่น เราจึงทำดี
 ที่เขาชมตลอดมาโดยดำคัม โดยนัยนี้ จะเห็นได้ว่า
 เราเริ่มต้นรู้จักชดและรู้จักดี ด้วยการติและการชม

และเราคงค้นพบแนวข้อและทำดี ก็ด้วยการติและการชม
 เป็นเหตุ เมื่อเราเติบโตใหญ่พ้นจากความเป็นเด็กไม่รู้
 เตียงต่ำ เข้าถึงความเป็นวิญญูชนแล้ว เราก็อาศัย
 การติการชมเป็นเครื่องช่วยเรา ให้เป็นคนดีขึ้นเป็น
 ชน ๆ ไม่ใช่เราทำได้ด้วยไม้ของพึงอาศัยการติการชม
 เดย ข้อนี้จะเห็นได้ว่า หากเราทำผิดทำเสียเองโดย
 ไม่รู้ตัว เมื่อมีผู้เห็นติเรา เราก็จำนุกได้ว่าข้อนี้เป็น
 ความผิดความเสีย หรือเราไม่เคยรู้เลยว่าทำอย่างนี้
 เป็นความผิดความเสีย แต่เมื่อผู้อื่นไปทำเขาจนถึง
 ถูกติ เราได้ยินได้ฟัง ก็รู้ว่า อ้อ นั่นเป็นความผิด
 ความเสีย เมื่อรู้แล้วช่วยทำให้เกิดความระงับตัว
 ไม่ทำอย่างที่ถูกติมาแต่ข้อนี้ ในฝ่ายความดีก็เช่นเดียว
 กัน การชมของผู้อื่น เป็นเหตุให้คนเกิดอุตสาหะที่จะ
 ทำดียิ่งขึ้นเสมอ ข้อนี้จะเห็นได้ เมื่อเราได้ฟังเกียรติ-
 คุณความดีของผู้อื่น ที่มีผู้ตำหนิหรือเตือนตักเตือนตัก
 ก็ชวนใจให้อาจหาญในการที่จะทำควมดีต่าง ๆ บ้าง

ห
 ไ
 ใน
 ใน
 ช
 จ
 เ
 ก
 ต
 ไม
 บ
 ร
 ให้
 ก
 ทำ

หรือถ้าเราทำตัวเอง และความดีนั้นเป็นประโยชน์
 ใหญ่แก่หมู่คณะ มีผู้ยกย่องชมเชย ก็ชวนให้ปลื้มใจ
 ในผลดีของตน และเกิดข้อดีต่างๆคือความเอร็ดอร่อย
 ในรสของความยกย่องสรรเสริญ นอกจากนั้น การ
 ชมเชยนั้น ย่อมเป็นเครื่องปลุกใจให้อัจฉาญในการที่
 จะทำความดีให้มากยิ่งขึ้น โดยไม่คำนึงถึงความ
 เห็นอียายาก ทุกวันนั้นการดีและการชมเป็นเครื่อง
 กระตุ้นเตือนใจมนุษย์ ให้เฝ้าซัดและให้พยายามทำความ
 ดีอยู่ทุกขณะ ใครจะดีด้วยพ้นจากการดีการชมไป
 ไม่ได้เลย เพราะฉะนั้น การดีและการชมจึงเป็น
 บทเรียนที่ดีที่สุดของเราทุกคน เพราะสอนให้รู้จักดี
 รู้จักชั่ว ช่วยให้ดำเนินชีวิตในความดี และปลุกจิตต์
 ให้อัจฉาญในการทำความดี โดยเหตุนี้ การดีและ
 การชม จึงนับว่ามีคุณค่าแก่โลกมากมายนับทีเดียว.

คนเราไม่ใช่เดว เพราะกระทำความดี แต่เดวเพราะ
 ทำชั่ว และไม่ใช้ดี เพราะการชม แต่ดีเพราะทำดี

การดีเป็นผลของการทำชั่ว การชม เป็นผลของการทำดี.

คนเราชอบการชม ไม่ชอบการดีของคนอื่น แต่ตัวเองดูเหมือนชอบการดีคนอื่นมากกว่าชม.

ถ้าเราเป็นคนดีอยู่แล้ว เพราะทำความดี การแกล้งดีของคนอื่น ก็ไม่ทำให้เราเดือดใจได้เลย ถ้าเราเป็นคนเลว เพราะเราทำความชั่ว การหลงชมของคนอื่น ก็ไม่ทำให้เรากลับดีขึ้นได้เลย.

เพราะฉะนั้น การดีและการชม เราจึงควรถือและควรใช้เพียงเป็นบทเรียน สำหรับเตือนให้ดำเนินคน เพื่อเว้นชั่วและพยายามทำดีกันเท่านั้น ไม่ควรถือเอาการดีมาเป็นเครื่องทำใจให้ชบเซาเศร้าหมอง และไม่ควรถือเอาการชมมาเป็นเครื่องยั่วใจให้ถึงโตดตื่นเต้นมัวเมา อันเป็นการที่หน้าตาชั่วลงไปอีก เพราะว่าการดีย่อมมีอยู่เป็นคู่กับความชั่ว การชมย่อมมี

อยู่เป็นคู่กับความดี และจงทราบได้ด้วยว่า “ การ
ดีกับการชมนั้น ย่อมมีประจำโลก เพื่อช่วยให้คน
เป็นคนดี ” ถ้าขาดการดีการชมนั้นเสียแล้ว คนดีจะ
มาจากไหนเล่า ?